

Ասիայ կողմէն հասած վերջին լուսնային օրը ընկած էր 20 հոգար հոգիէ կը բաղկանայ, Արտաշան դուռնաբանը, յունիս 26 ին յարձակողականի սկսեր է՝ տալիս քանակաւ քանակ մը անգոր բանակաւ տեղիները կ'սկսէր ու անցնէր, և հետեւեալ օրն իւր յառաջագահները բէնէնքէն կէս ժամ հետէ՝ Հոգեւ վանք ըստած տեղն հասեր են :

Կը կարծուի որ Ռուսաց աջ թեւ լին նպատակն է այս կողմէն Սօգան լընի վրայ քաշել, որպէս զի և թէ Սոխի վրայ քաշու ետ քաշուի, այն կողմէն զինքը նեղեն : Ուրիշներ ալ կարծիք կընեն թէ Ռուսաց աջ թեւ լին նպատակն է Սոխի և Կիւրծի-Պոզաղի ճանրով դէպ ի կարին քաշել, միւշկեալ Մէլիքով զօրապետն ալ իւր կիցընին և ձախ թիւի բանակներով Սոխի վրայ քաշուի և իսկույն Հոգեւ զը քաշուի բանակները զբաղեցնէ :

Ահա իսկ Սոխի վրայ թէնումն էդն այս շարժումն ի դերն հանելու համար՝ քիչ օրիւնքէն քիչ քանակ Սոխի վրայ տեղադրանքով Օլիւի զորքերէն և հետզհետէ ուրիշ զորքերով իւր քաշու կողմէն երթալու վրայ են հասնում թափանչ վրայի հրամանատարութեամբ :

Բեգրապուրի 5 օգոստոս
« Բեգրապուր-Տէրէն օգոստոս 4 թրւաւ կ'ալու լրագրին ուղղեալ հեռագրի մը նախընթաց : Սոխի վրայ իրեն անօգուտ եղած կարողութիւնը կարողութիւն է : Կարծեաց անհամաձայնութեան պատճառաւ քիչ մը զօրապետը քաշու մեկնելով կարծին քաշուի է : Երկու թէնումի բանակաց գիրքերը նոյնն են :

Դանուրէն եկած վերջին լուսնին ալ կը ծանուցանեն թէ Ռուսք Սոխի նիցայէն Ջիլիով երկրորդ կամուրջ մ'ալ ձգել սկսեր են, անշուշտ իրենց նոր զօրութիւնները, միմեքն ու պաշարը աւելի շուտ փոխադրելու համար :

Վիեննայէն օգոստոս 5 թուով հետեւեալ հեռագրութեամբ կուտան գաղղիական թան լրագրին :

« Երէկուան տուած հեռագրաւ լուսն կը հաստատեմ :

« Ռուսները զօրաց մնացորդն ալ Դանուրը պիտի անցնին :

« Սերվիա երկու զօրաբանակ կը պատրաստէ պատերազմի մասնակցելու համար :

« Այս պարագայից մէջ Աւստրիա դեռ իւր զօրքերը շարժական վիճակի մէջ գտնելու միտք չունի : »

Աւստրիայ այս ընթացքին պատճառը Գերմանիոյ բռնած գիրքն է, որ երեք կայսերաց գաղաղկութիւնն ամրապնդել կուզէ :

Քանի մ'օրէ ի վեր զրոյց ելած է մայրաքաղաքի մէջ թէ Ռուսները առջեւ նոր և մեծ ճակատամարտ մ'ըլլայով՝ Ռուսն փախն յաղթուի և ինքն ալ բաղձնալ Ռուսներն զօրաց հետ գերի ընկեր է և այլն և այլն :

Այս զրոյցն հիմնաւորին սուտ է : յունիս 18/30 ի ճիշտամարտէն ետեւ Ռուսները կ'ընեն բնական չէ եղած : Վերջին թիւերով եկած էր Ռուսական լրագրաց ամսաց մէջ լուր արտած ըլլալով թէ Ռուսները մեծ տերն Ահմէտ Է. յալ փախուի զօրութեան յունիս 30-31 ին մեծ հարուած կրեր է Ռուսներէն, և երկու օր այս իրադրութիւնը սխալմամբ Ռուսն փախուի բանակին վերադարձեր և վերջոյն ալ անհիմն զրոյցն երևան եկեր է :

Պարսից սահմանին մէջ գտնուող Բիւրսերն Ռուսներէն հետ միանա :

Լով Ռուսիոյ սահմանը մտած և Ռուսաց դէմ կուտ ըլլալուն պատճառաւ, թէ հիւսիս Ռուսական դիւան յիշեալ Բիւրսերն ալ պատճառը պահանջեց Պարսից կուտ վարութեանն :

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մոսկուա 15 օգոստոս
Հարթութեան զօրապետին համախոհներուն դէմ բացուած զոյգութեան դատը՝ մեծ սրտայնագութիւն պատճառեց քաղաքին մէջ :

Պոլսէն 15 օգոստոս
Բանակին նպար և այլն մատակարարողներէն ոմանք մեծ վնաս կրելով՝ չեն ուզեր հարկ եղած նպարը տալ :

Վիեննա 14 օգոստոս
Միտհաժ փախան Լոնտրա դնաց : Անտրապի կոմսն ալ իշխ դնաց : Քաղաք զօրապետն և Գոլաշիւսն ալ Վիեննա եկան : Լոնտրա 14 օգոստոս :

Խորհրդարանն այսօր գոցուեցաւ թաղուհոյն ատենախօսութեամբ, որոյ մէջ կ'ըսէ : « Ներկայ պատերազմին մէջ չեզոք կենալու դիտաւորութիւնս յայտնած եմ՝ քանի որ երկրի շահերն անվերջ թարման : Չորսի ետ կենամ ամեն ջանք ի գործ դնել : Երբ որ պատերազմն օրինակ ներկայանայ՝ խաղաղութիւնը վերահաստատուելու այնպիսի հիմանց վրայ, որք թէ՛ պատերազմող տէրութեանց պատւոյն, և թէ՛ ուրիշ ազգաց ընդհանուր ապահովութեանն ու բարեկեցութեան համայնքն : Եթէ պատերազմին ժամանակ Անգլիոյ իրաւանց վնաս կամ վտանգ մը հասնի, զանոնք պաշտպանելու համար ձեր օժանդակութեան վտանգ եմ : »

Պոլսէն 14 օգոստոս
Կարապետ իշխանը չուզելով իւր բոլոր զօրութիւնը թողնել դէմ զօրածնել, զօրաբանակ մը միայն պիտի զրկէ ի Պոլս դարձալ :

Լոնտրա 15 օգոստոս
Մորիսի Բոսի կը ծանուցանէ թէ Բելգիայի ճակատամարտը կորսնցնող Քրուսնէր զօրապետին սպայաժողովին զլուսնի տէր զօրապետն և Պիքսթաքի զնդապետը պատերազմական ատենի մ'առջեւ պիտի դատուին :

Թայմի լրագրի կը ծանուցանէ թէ Օսմանեան փոխադարձութիւնը կ'ընդունուի :

Լոնտրա 14 օգոստոս
Օսմ. Բոս. 9 1/2
Փոլ. 1863 9 3/4
• 1869 9 5/8
• 1871 37 1/4
• 1872 47
• 1873 9 1/2
• Եղիպ. 36 7/8
Անգլ. Բոս. 94 15/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ
Ղալաթի Պոլսայի կայսերական տեսուչ Ապէտին պէյին իւրայի առաջին ատենի տարուեցաւ :

Թուրքիոյ նախորդ կառավարիչ Յուսէյն պէյ Վարդայի կառավարիչ անուանեցաւ փոխանակ Ալի պէյին :

Առ և տրակտն գործող նախարար Չամիլ Բոհանէն Լիւնային հասարակայնի շինութեանց նախարարի տեղապահ տեղաւանեցաւ :

Առ և տրակտն և Երկրագործական խորհրդին անդամ Ամանեան Բակր Լիւնային կայսերական տեղապահ պիւրատեսուչ անուանեցաւ :

Երեքշաբթի առ օր փոխարին ժամանակ կայծակը Ղալաթի շառարակին վրայ իջնալով, հսկող պատահական յէջիւր մտաւ, ուր երեք պահապան շատած էին, և զանոնք յիշելով թիւթի մ'աղբիւնէ ետեւ կիսափակ դռնէն դուրս ելաւ և անդուէն վար իջնալով անյայտ եղաւ :

Կոստանդնուպոլիս
Է Ո Ւ Ս Ո Ւ Ս
3 օգոստոս շաբաթական իրիւրն
4 օգոստոս հինգշաբթի առաւօտ
բացուեցաւ 40 18
ժամ 6 ին 10, 16

Ռուսիոյ երկրապետի ֆր. 28
Թիւրքաւորմ 178 1/4

ԸՆԹԱՅՐ ԱՐԺԵՊԻՈՅ
Կ. Պոլս 3 Օգոստոս

Սոխի թէ ձեռնարկի բաժ. Անգլ. լր. 3, 5
• ֆոխանակութեան 1, 32
• Պոլսի Պոլսային 2, 33
• Բոլ. Կ. Ժեյնալ 2
• Բոլ. Կ. Օսմ. Թիւրք 2
Փոլ. 1863 53
• 1869 53 50
• 1872 49
• 1873 47
Թրակտայ Կ. Պոլս 1 20

ԸՆԹԱՅՐ ԳՐԱՄՈՅ
3 Օգոստոս

Անգլ. լր. 109 30
Կարապետի 87 30
Խորհրդի 8 20
Կարապետ 54 15
Հինգ 4 7
Պոլս 161 20

Ս. Չ. Ա. Յ. Ն.

Ս. Պատրիարք հայրը նորոշարի Գաղ. ժողովոյ անդամաց հրաւերը զըրած է փաղ՝ օրրաթ՝ առաջին նիստ գումարելու ի Պատրիարքարան :

Կը լինի թէ խորհուրդն արագաւոր և լի լինի քանի երկուցականաց հետ երկու Ս. Պատրիարքի ղեկավար է խորհուրդն որ կ'արդիւն և վառայ կ'աղբիւն իւր ստացած գումարութեանց նախընթաց լինի ամսուան վերջերը Ռուսաց բանակին ետ քաշուելուն վրայ Պոլսայի և Վառայի և Վառայի և Վառայի շրջանային հայ ժողովրդաց վրայ Գրուի երան զօրածն բռնութեանց և սպառնութեանց—որք թիւրքաւոր մը հազարի կը հասնի երեք—քաղաքին ներկայումս, զոր անդիւրացի Սրբ. Բեյ. պըլ զօրապետն ալ հաստատած է յատուկ հեռագրով Ս. Պատրիարքին ինչ ընթացք որ բռնեի է Բ. Դրան մօտ, և ապաղային այդպիսի ցաւալի դէպքեր վերադառնալ իրենց համար ալ ինչ միջոցներ որ անօրինութեի է, բարեհաճի պաշտօնակոն յայտարարութեամբ ծանուցանել յատարարութիւն յալ զեալ մտաց հասարակութեան և խորհուրդն արագաւոր սոյն վերջին պարագայից մէջ Հայաստանի ժողովրդեան կրած բռնութեանց հաղթելու մէջ վիճակագրութիւնը ալ չի ետ առաջարկել է, Բայց այս բանն այս միջոցի անկարելի ըլլալուն համար ետ թողու երէ :

Իզմիրէն գրուած նամակներէ կիսմանք թէ անգլոյն ազգային Գաղ. ժողովոյ չորս անդամաց (Պ. Պ. Թագաւոր Սփաղեան, Բոհանէն Նուպարեան, Սփաղեան Երեւան և Երեւան Դի Սարտրոս) ազգային ընթացքն ու գործերը նոյն իսկ իրենց երկու անդամակցաց վրայ լինումն է, քաղաքի երեւոյթականութեան ժողովրդեան առջեւ հաստատուելով, Գաղ. ժողովրդի լուծուի, և ուրիշ Եթիւն անձերէ բաղկացեալ Գաղ. ժողով մ'ընտրուի երէ :

Խորհրդից էի գրուած նամակներէ ալ կիսմանք թէ անգլոյն քաղաքի անկարծ ժողովը զու մարտ կ'ըլլաւ առաջ նորոշարին ընտրութեան ձեռնարկելու և առաջարկեալ ընտրելու մէջ Երեւանի խորհրդիցի և Երեւանի առաջ նորոշարին պաշտօն վարող Գ. Տ. Պարսոս Բագրատունի Ծ. վարդապետը զու առաջին ժողովոյ 28 անդամաց 22 ին քաղաքի խորհրդիցի առաջ նորոշարին երէ :

Ազգային Կրօնական ժողովոյ քաղաքի Տիգրանակերտի առաջնորդ

Գ. Տ. Փիլիպպոս արագաւոր յառաջիկայ վերադառնալ տօնին առ թիւ թէ քիւրտաց պիտի երթայ տեղացի հայ ժողովրդին հաղեւ որպէս մը խիթարելու և միանգամայն տեղացի ազգային ժողովներն օրինաւորապէս վերահաստատուելով՝ առաջնորդական ընտրութիւնը փութացնելու :

Երբեմն Նուպար Շահնազարեան վարժարանի տնօրէն իրիւկեան համարձու է քիւրտին, որ Երեւանի գաղափարականութեան այլ և այլ գումար իրենց տարիէ ի վեր Երեւան կուղեւարէր, այս շաբաթ Կ. Պոլս վերադարձաւ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Օրհնագր. — Թիւրք Գաղափարական

Ազնիւ Մատիւ :

Այս նիւթի վրայ մինչեւ հիմա գրածներէս կը հետեւի թէ զատարարութեան համար այնպիսի ուղղութիւն մը տալու, այնպիսի ընթացք մը գծելու կամ օրէնք մը հրատարակելու է, որ Ազգային պիտու լինի համայնքն և փորձառութեանն ու գիտողութեան վրայ հիմնեալ ըլլայ բացարձակապէս :

Ի խոսանք ջանացի համառօտիւ մ'որոշուած թէ Ազգային նկարագրը, նորա մըտային կարողութիւններն և ընկերային կամ բարոյական վիճակը :

Այսպիսի գործ մը, որոյ ընդարձակագոյնը ձեռնհասից կը թողու, խիստ կարեւոր է : Վասն զի ոչ թէ երթալու թեան այլ քննական արդեանց միջոցաւ կարելի է ազգի մը կամ ժողովրդեան բնածին յարմարութիւններն ու յատուկութիւնները ճանչել, և ըստ այնմ հաստատել թէ ո՞րք են նորա պահանջները, ներքին ինչ են նորա անխնայան պիտոյքն և ո՞րպիսի զօրաւոր դարմաններ հարկ են, որպէս զի ազգն համայն կրթութիւնը զարգանայ :

Այսպէս պէտք է վարուիլ օրէնդարձական խնդրոց՝ մանաւանդ զատարարութեան կենսական խնդրոցն մէջ, ինչպէս որ ճարտար թիւի մը կը գնեն նախ հիւանդին երակներն, որպէս զի հասկնայ նորա հիւանդութիւնն, և ապա կը պատրաստէ պէտք եղած դեղագիրն ու կը հաղորդէ կարեւոր պատուէրներն :

Առանց հիմնական սկզբունք մը գնելու՝ զատարարութեան միջոցներուն վրայ նախ դրաղելու առարկութեան խելքս չհասնիր, և չեմ հասկնար թէ ինչ ըսել է այս և ինչ կը նշանակէ :

Կարելի է նոր վարդապետութիւն մ'է, որուն տակաւին մեր խելքն հասած չէ : Ինչ որ է, անցնիլն այս կէտը, զի շարժել որ աւելի խափն : Նորոշարները :

Բոլոր արդէն թէ զատարարութիւն ըսելով մեր մէջ մինչեւ հիմա մարդուս միայն իմացական կարողութիւնները կը թել հասկցուած է, ինչպէս որ կ'ընենայ մեր ազգային վարժարանաց արդի վիճակէն :

Սակայն փորձառութիւնն ու արդիւնքը կը ցուցնէ որ այս մասնաւոր հրահանգութիւնն ալ խիստ անկատար եղանակաւ մ'ի գործ կը դրուի, և զո՞նք փորձառական գիտողութեան վրայ հիմնեալ գումարութիւն մը ձեռք առնուած չէ, այլ մեքե նարար կուտնդուին ինչ ուսումը կամ գիտութիւնն որ նշանակուած են զարգացանք մէջ :

Այ թողում մի առ մի քննել, և կը շատանա միայն մէկ երկու կէտի վրայ խօսելով :

Ազգ. պատմութիւն կաւանդուի աշակերտաց (ոչ ամեն վարժարանաց մէջ), սակայն ուսանողաց ազգային զգացումներն ընդհանրապէս ազգի չեն կրկնուիլ, երթալով կը ստանան նոյն զգացումներն, շատեր Հայ ըլլալն իրենց նախադրեալ կը համարին և անտարբերութիւնն ևս քան զիս կը զարգանայ, զի այդ կարեւոր ճիւղը չոր ու ցամաք կերպով կուտնդուի, որ աւելի տաղտուկ կը պատճառէ ուսանողին, քան թէ սէր, յարգանք և անձնը :

Ի խազօր զ արժանկատար
Վ. Ռ. ՄՈՒՅՆ